

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Черниш Юрій Петрович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	553
Якимович Роман Іванович ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ ЯК КОМПЛЕКСНА ФОРМА ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	554

СЕКЦІЯ 13. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

Харитонов Євген Олегович САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	557
Давидова Ірина Віталіївна ПРИВАТИЗАЦІЯ ЧИ КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ЩО ОБРАТИ?	559
Мінченко Райса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна ДЕЩО ПРО ПРОЦЕДУРУ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ...	561
Некіт Катерина Георгіївна ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ТИМЧАСОВОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ	564
Сафончик Оксана Іванівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	566
Бабич Ірина Григорівна ДИСТРИБУТИВНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.	568
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КРЕДИТНОГО СТРАХУВАННЯ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ	571
Глиняна Катерина Михайлівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ «ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ» І «ПРАВОВА ОХОРОНА» ПРАВ ДИТИНИ	572
Завальнюк Сергій Володимирович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ БУДІВНИЦТВА: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА І СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	576
Калітенко Оксана Михайлівна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	578
Кривенко Юлія Василівна ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ДОГОВОРІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.	581
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	583
Омельчук Олександр Сергійович ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ.	586
Orzikh Yurii Hennadiiovych THE NOTION OF "COURT" UNDER EU REGULATIONS AND ITS FUTURE IMPACT ON UKRAINIAN LAW	587
Павлова Вікторія Георгіївна ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	590
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ РЕПУТАЦІЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	591
Фасій Богдан Володимирович ЗНАЧЕННЯ РОЗСУДУ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН	594
Chanysheva Alina Rashidivna CONCERNING THE DEFINITION OF AUXILIARY AND ADDITIONAL OBLIGATIONS IN THE CONTENT OF OBLIGATORY RELATIONS	596
Білоус Денис Васильович ПОНЯТТЯ НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ДОГОВОРУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АМЕРИКАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА	598
Ващак Владислав Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БОТІВ ДЛЯ ТОРГІВЛІ КРИПТОВАЛЮТАМИ ...	600
Дворнікова Анна Юріївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЗА ВИМОГАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	602
Колісниченко Сергій Васильович ДО ПИТАННЯ ДОГОВІРНИХ КОНСТРУКЦІЙ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ	605

розміри частин тіла); анатомічні характеристики (опис зовнішності, особливі прикмети тощо); функціональні характеристики: (хода, жестикуляція, міміка, мова та ін); біохімічні ознаки (склад крові, слини, сперми, запахи). До соціальних ознак особи злочинця вчений відносить: загальнодемографічні відомості (місце народження, національність, етнічне походження, соціальне походження та статус, освіта, участь у різних громадських подіях та релігійних організаціях, служба у збройних силах тощо); сімейно-побутові відомості (склад сім'ї, батьки, родичі, матеріальне становище, житлово-побутові умови, місце проживання, різні соціальні зв'язки, знайомства, оточення, хобі та захоплення тощо); професійно-трудова характеристика (спеціальність, професія, рід занять, уміння та навички); антисоціальні властивості (притягнення до адміністративної відповідальності, вчинення кримінального правопорушення вперше чи наявність злочинного професійного досвіду). Серед психологічних ознак особи злочинця він виділяє: психологічні властивості (інтелектуальний рівень, психічний та емоційний стан, відчуття, сприйняття події, мислення, увага, почуття, воля, пам'ять, темперамент, передбачувані мотиви і цілі злочину, статеві властивості та схильності, особливості поведінки під час вчинення злочину та безпосередньо після нього); психопатологічні властивості (ознаки психічних відхилень і патологій, сексуальні девіації) [1, с.47-48]. Слід зазначити, що перелічені ознаки особи є найбільш загальним та широким, тому при розробці інформаційно-пошукових портретів злочинців, що вчиняють контрабанду культурних цінностей, необхідно відштовхуватися від їх ролей та місця у злочинній схемі. Наприклад, якщо інформація про загальнодемографічні відомості не буде мати принципового значення, то, наприклад, дані про сімейно-побутові, професійно-трудова, а також антисоціальні властивості особи можуть бути враховані та використані співробітниками правоохоронних органів у своїй діяльності.

Список використаних джерел

1. Тіщенко В. В., Ващук О. П., Гресь Ю. О., Колодіна А. С. Методика і тактика розслідування злочинів : навч.-метод. посіб. 4-те вид., допов. й уточ. Одеса : Юрид. літ., 2019. 108 с.

Ключові слова: контрабанда культурних цінностей, досудове розслідування, криміналістична характеристика, особа злочинця.

Keywords: smuggling of cultural values, pre-trial investigation, forensic characteristics, identity of the criminal.

Якимович Роман Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ ЯК КОМПЛЕКСНА ФОРМА ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У межах наук кримінально-правового циклу проблематика дослідження різних форм та типів організованої злочинної діяльності завжди привертала увагу значної кількості вчених. Необхідно відзначити, що вказані дослідження, як правило, проводилися за трьома основними напрямками: *по-перше*, вивчення організованої злочинності як соціального явища та формування стратегічних моделей превентивної діяльності щодо мінімізації його негативного впливу на соціально-економічні процеси; *по-друге*, формування криміналістичних методик розслідування організованих форм злочинної діяльності, а також моделей їх своєчасного виявлення та документування у межах теорії оперативно-розшукової діяльності; *по-третє*, вивчення як окремого феномену професійної злочинності, а також моделей побудови організованих злочинних угруповань різних типів та із відповідними формами базової злочинної діяльності. Безумовно, що наявний теоретичний доробок вчених сформував підвалини як для

подальших наукових розвідок у цьому напрямі, так і для вироблення моделей праксеологічної діяльності системи органів кримінальної юстиції.

Водночас, необхідно відзначити, що як у практичній площині так і у сфері наукових досліджень існують прогалини щодо системного розуміння діяльності лідерів кримінального середовища, зокрема й осіб, які збудували вертикальну кримінальну кар'єру та фактично здійснюють кримінальний менеджмент на окремих територіях чи за окремими напрямками злочинної діяльності. Значним чином, основним проблемним питанням для практичних підрозділів було те, що після досягнення відповідного статусу у кримінальному середовищі вказана категорія осіб припиняє брати участь у безпосередньому вчиненні злочинів, а їх діяльність у більшості випадків за формами її зовнішнього вираження не утворювали самостійних складів кримінальних правопорушень. Вказана проблема була вирішена шляхом внесення змін та доповнень до КК України у частині посилення існуючих та встановлення нових форм кримінальної відповідальності щодо лідерів кримінального середовища, який законодавець визначив як «суб'єктів злочинного впливу» та «суб'єктів підвищеного злочинного впливу».

У контексті цього, на нашу думку, слушно звернути увагу на детальнішу характеристику окремих видів такої злочинної діяльності, зокрема встановлення та поширення злочинного впливу, особливо зважаючи на формулювання змісту цієї норми у КК України.

Так, перш за все вважаємо слушним конкретизувати структурну складову самостійних видів протиправної поведінки, які відносно відокремлені, але сукупно формують самостійну форму злочинної діяльності, зокрема «встановлення злочинного впливу» та «поширення злочинного впливу». Формулюючи вказану норму у такий спосіб законодавець, фактично, відобразив відповідний алгоритмізований характер такої діяльності. Опрацювання матеріалів практики свідчить, що встановлення злочинного впливу має свою власну структуру та включає такі елементи:

- визначення суб'єктом відповідної сфери щодо перспективних напрямів встановлення злочинного впливу та протиправного контролю за окремими територіями чи сферами діяльності;
- узгодження можливості встановлення злочинного впливу на відповідній території чи за окремими сферами злочинної діяльності з іншими лідерами злочинного середовища. Необхідно зауважити, що таке узгодження може мати декілька форм, зокрема: а) отримання дозволу щодо контролю за відповідними територіями, сферами злочинної діяльності чи установами виконання покарань від суб'єкта підвищеного злочинного впливу – «вора в законі», зокрема така форма узгодження характерна для осіб, які мають неформальний статус «смотрящих» за окремими територіями чи сферами злочинної діяльності; б) отримання дозволу щодо контролю за окремими територіями чи сферами злочинної діяльності за рішенням злочинного зібрання, що характерно для надання широкого кола «повноважень» щодо реалізації протиправної діяльності та стосується сфер, які потенційно мають стратегічне значення для розвитку організованої злочинної діяльності – незаконний обіг наркотичних засобів; незаконний обіг зброї; торгівля людьми та азартні ігри; контроль за окремими сферами легальної економіки чи підприємницької діяльності тощо;
- вчинення фактичних дій щодо встановлення такого злочинного впливу на відповідній території чи за відповідними сферами злочинної діяльності. Така фактична система дій може включати: а) проведення зустрічей та погоджень щодо передачі контролю за окремими сферами та формами злочинної діяльності із організованими злочинними угрупованнями чи окремими суб'єктами, які здійснювали такий контроль раніше; б) фізичне усунення чи використання інших форм нейтралізації злочинних угруповань та осіб, які контролювали вказані форми злочинної діяльності;
- закріплення відповідної форми злочинного впливу за територією чи конкретною сферою злочинної діяльності.

Безумовно, що вказані форми протиправної діяльності не є вичерпними щодо встановлення злочинного впливу, та можуть бути деталізованими залежно від сфери злочинної діяльності, особливостей території за якою встановлюється злочинний вплив. Крім того, необхідно звернути увагу, що доволі специфічні дії, які спрямовуються на встановлення злочинного впливу вчиняються в установах виконання покарань, що потребує детальнішого аналізу та розгляду у межах окремого дослідження.

Продовжуючи слушно звернути увагу й на окремі форми діянь, які у своїй сукупності формують відповідну модель поширення злочинного впливу на конкретній території, установі чи у сферах діяльності, зокрема:

- встановлення контролю та подальше здійснення кримінального менеджменту щодо відповідних організованих злочинних угруповань, які функціонують на відповідній території, що може супроводжуватись й вчиненням умисних вбивств лідерів таких злочинних угруповань;
- формування інфраструктурних елементів для забезпечення подальшої злочинної діяльності, зокрема: а) виокремлення окремих суб'єктів господарської діяльності, які можуть використовуватись для акумулювання та подальшого використання доходів, отриманих за результатами злочинної діяльності; б) встановлення розгалуженої системи зв'язків, зокрема й у правоохоронних органах з метою захисту від кримінального переслідування тощо;
- організація стабільного наповнення та ефективного використання фінансових елементів, спрямованих на забезпечення злочинної діяльності – формування «общаку»;
- неформальне здійснення функцій органів державних інституцій: а) вирішення конфліктних ситуацій; б) здійснення функцій тіньового правосуддя тощо.

Частково підсумовуючи, необхідно звернути увагу, що вказані форми протиправної поведінки загалом у своїй сукупності утворюють комплексну форму злочинної діяльності – встановлення та поширення злочинного впливу. У той же час, окреслені нами напрями можуть бути використані лише як основа та модель для подальших наукових розвідок та деталізації кожного із них.

Ключові слова: злочинна діяльність; організована злочинність; злочинний вплив.

Keywords: criminal activity; organized crime; criminal influence